

**SLOVENSKO
KONSERVATORSKO
DRUŠTVO**

*Association of Conservators of Cultural Heritage of Slovenia
Association des conservateurs du patrimoine culturel de Slovénie*

Nagrado in priznanja, ki jih Slovensko konservatorsko društvo podeljuje strokovnjakom za varstvo kulturne dediščine za življenjsko delo in izjemne dosežke na področju konservatorstva, je društvo poimenovalo po prvem poklicnem konservatorju v Sloveniji, akademiku dr. Francetu Steletu (1886-1972). Nagrada za življenjsko delo je najvišja in edina vseslovenska konservatorska nagrada in hkrati zahvala posameznikom za njihove izjemne rezultate strokovnega dela. Društvo vsako leto podeli poleg nagrade še največ tri priznanja; in sicer dve priznanji kolegom za njihove izstopajoče dosežke pri prenovah, ki so rezultat izvirnih strokovnih, tehnoloških ter drugih prizadevanj in iskanj pri ohranitvi in predstavitvi kulturne dediščine v Republiki Sloveniji in eno za lastnike ali druge državljane, ki s svojim zgledom pomagajo ohranjati slovensko kulturno dediščino.

Zakon o zagotavljanju sredstev za določene nujne programe Republike Slovenije je omogočil več sredstev za obnovo kulturnih spomenikov, kot je to bilo v zadnjih letih. Prav tako je vzpodbudno, da so pomen ohranjanja kulturne dediščine prepoznale tudi posamezne lokalne skupnosti, saj je kulturna dediščina našla ustrezno mesto v razvojnih programih gospodarstva, še zlasti na področju turizma, kjer je kulturna dediščina ena od bistvenih sestavin raznolike turistične ponudbe. To pričakovanje je vezano tudi na dodatno finančno vzpodbudo za obnovo in vzdrževanje kulturne dediščine tudi iz drugih ministrstev, kakor tudi iz evropskih sredstev. Ohranjanje kulturne dediščine ima v procesu intenzivne globalizacije sveta tudi širše dimenzije in s tem ponuja razvojne možnosti za ohranitev naše kulturne identitete.

**SLOVENSKO
KONSERVATORSKO
DRUŠTVO**

*Association of Conservators of Cultural Heritage of Slovenia
Association des conservateurs du patrimoine culturel de Slovénie*

Steletovo nagrado za življenjsko delo in za vrhunske dosežke, ki so pomemben prispevek k razvoju slovenske konservatorske stroke v Republiki Sloveniji prejme:

dr. Mojca MarijAna Kovač
konservatorska svetnica

Steletovo priznanje za leto 2021 prejmeta:

dr. Simona Menoni Muršič
konservatorska svetovalka

za konservatorski prispevek pri celoviti prenovi tržnice
na Ptujju

in

Občina Trnovska vas
za celovito obnovo Simoničeve domačije v Trnovski
vasi.

STELETOVA NAGRADA IN PRIZNANJA ZA LETO 2021

Dr. Mojca Marijana Kovač (foto: arhiv ZVKDS, OE Piran, 2022)

Umetnostna zgodovinarica, dr. Mojca Marijana Kovač, konservatorska svetnica, spada med tiste konservatorke in konservatorje, ki so v svoji dolgoletni konservatorski praksi znali združevati delo na terenu s konservatorsko teorijo in uveljavitvijo slovenskega konservatorstva v širšem evropskem prostoru, kot tudi z znanstveno-raziskovalnim delom. O tem priča njen akademski naziv in številna predavanja na mednarodnih simpozijih. Obravnavo posameznih spomenikov je vedno razumela kot raziskovalni projekt, kar pomeni, da njeno konservatorsko delo temelji na poglobljenih raziskavah in da svoja strokovna spoznanja redno objavlja v domačih in tujih raziskovalnih in strokovnih glasilih. Številne spomeniškovarstvene akcije, ki jih je vodila, so prinašale nove ugotovitve in metodološke postopke, ki so se uveljavili pri podobnih postopkih prenove in prezentacije posameznih arhitekturnih spomenikov.

Levo: Terenski ogled strehe cerkve sv. Jurija v Piranu (foto: Jure Bernik, arhiv ZVKDS, OE Piran, 1994)

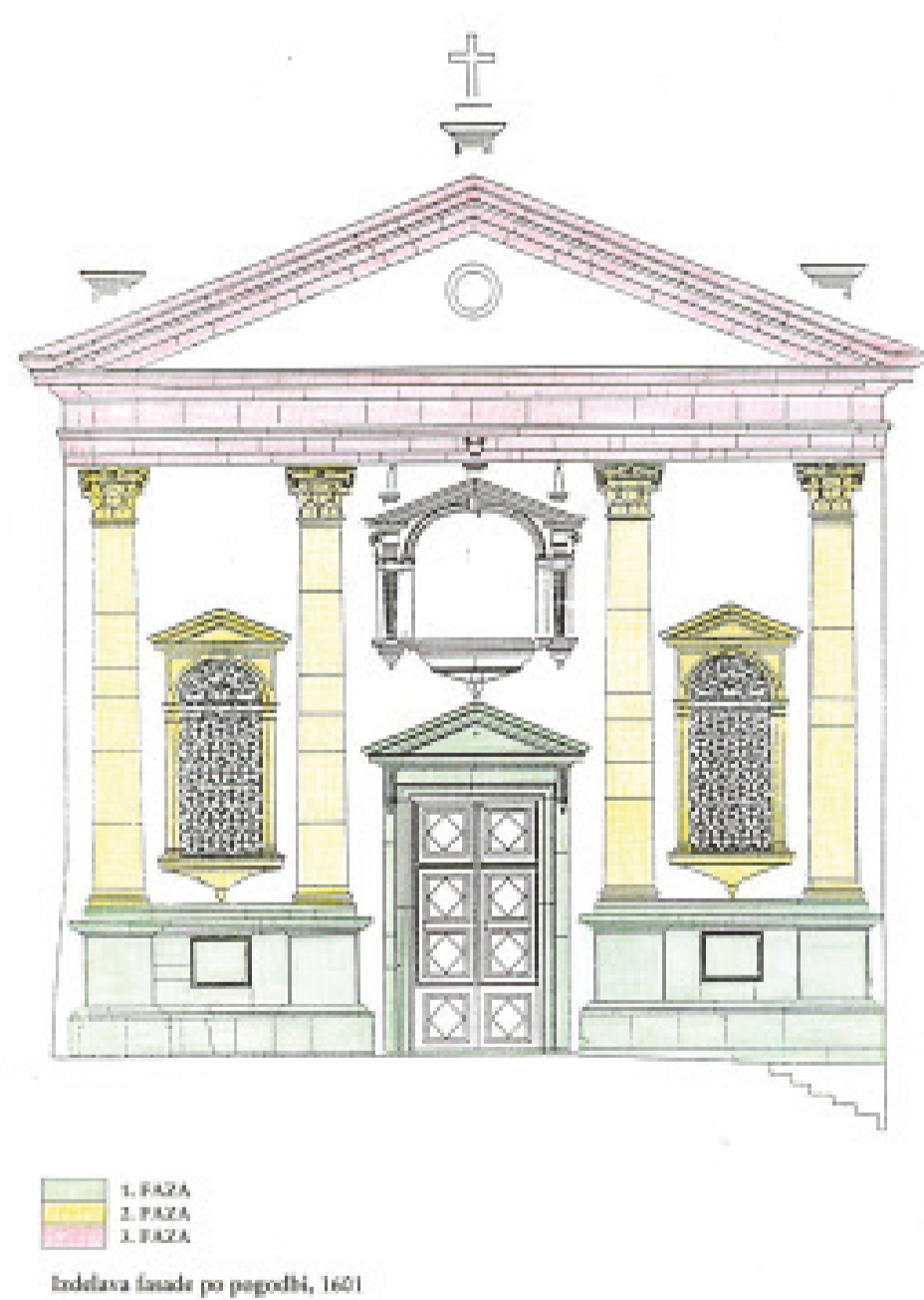
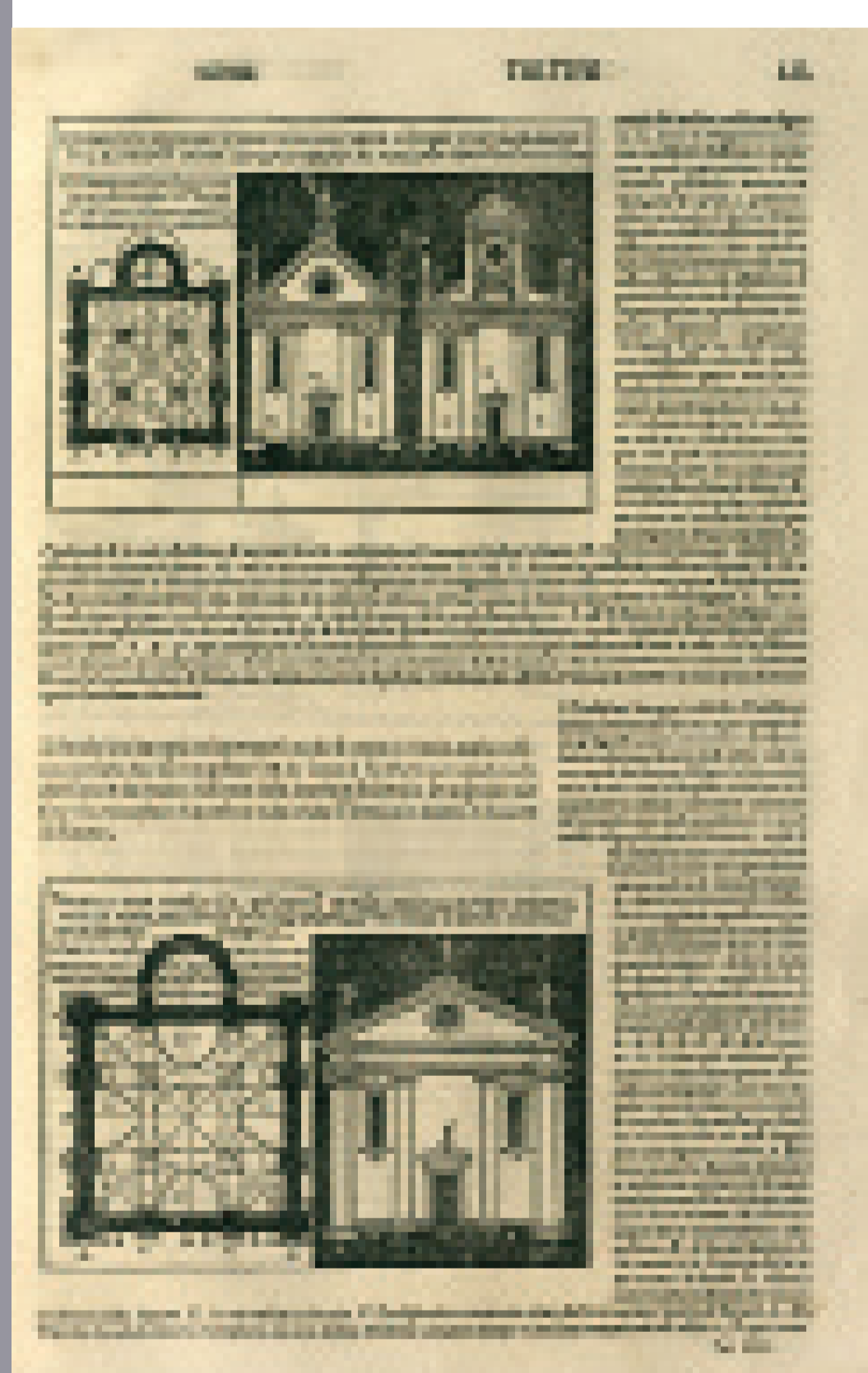
Desno: Strokovni posvet o prezentaciji notranjščine cerkve sv. Jurija leta 2001 v Piranu (foto: Jure Bernik, arhiv ZVKDS, OE Piran, 2001)

Navedeno potrjujejo spomeniškovarstvene akcije, izvedene pod njenim vodstvom, med katerimi velja posebej izpostaviti dolgotrajno in izjemno prenovo piranske stolne cerkve sv. Jurija, s številnimi tako arheološkimi kakor tudi stavbnimi raziskavami, ki jih je vrsto let uspešno vodila v obširno in celovito obnovo. Kot konservatorka na terenu ima sposobnost vključevanja širšega strokovnega diskurza, kar je v danem primeru dokazala z vzpostavitvijo mednarodne komisije, raziskave pa nadgradila z objavljenimi znanstvenimi razpravami in nenazadnje z disertacijo, ki je ta izjemen sakralni spomenik v umetnostnozgodovinskem okviru utemeljila kot pozno renesančni tip cerkve beneškega prostora z občutnim vplivom arhitekture znamenitega arhitekta Palladija.

Levo: Cerkev sv. Jurija pred prenovo (foto: dr. Mojca Marijana Kovač, arhiv ZVKDS, OE Piran, 2002)

Desno: Cerkev sv. Jurija po prenovi (foto: arhiv ZVKDS, OE Piran, Jaka Jeraša, 2005)

Članek "Maestro Bonfante Torre taiapiera quondam maestro Stefano" – 1601: Izdelovalec pročelja cerkve sv. Jurija v Piranu (vir: SUZD)
 Od leve proti desni: Cesare Cesariano, tempeljska shema "prostilos"- Vitruvius (fir: Cesare Cesariano, Como 1521), Sv. Jurij, Piran: faze izdelave fasade, kot so opredeljene v pogodbi (vir: arhiv dr. Mojce Marijane Kovač, 2009), pročelje fasade (foto: Matej Klemenčič, 2009).

Pogled na kompleks sv. Jurija v Piranu z morja (foto: Zorko Bajc, 2019)

Levo: Notranjost cerkve sv. Juria pred obnovo (foto: dr. Mojca MarijAna Kovač, arhiv ZVKDS, OE Piran, 2002)
Desno: Notranjost cerkve sv. Juria po obnovi (foto: Zorko Bajc, 2019)

Levo: Antiquitates Pyrrhani – in-situ prezentacija arheoloških najdb. (foto: Zorko Bajc, 2019)
Desno: Thesaurus S. Georgii – zakladnica cerkve sv. Jurija (foto: Zorko Bajc, 2019)

Zasluga Steletove nagrajenke je tudi, da so bila dolgotrajna dela obnove koprške krstilnice sv. Janeza Krstnika, imenovane Rotunda Carmine, uspešno zaključena. Med najpomembnejše najdbe predstavlja med gradbenimi deli odkrita poslikava kupole z motivom Kristusa Pantokratorja. Prekrita je bila z baročno sliko Kristusovega krsta. Na podlagi tega odkritja, ki ga je mogoče stilno opredeliti v gotško obdobje, natančneje ga je mogoče povezati s predelavo krstilnice na podlagi napisa, z letnico 1314(7), posledično omenjena datacija časovno tudi določa opečno kupolo krstilnice. Vsa strokovna odkritja, ki jih je prinesla obnova in prezentacija koprškega baptisterija, je dr. Kovačeva objavila v strokovni literaturi, kar priča o nagrajenkinem plodovitem znanstvenem delu in zavezanosti, da je konservatorske posege treba redno objavljati na znanstvenem nivoju.

Od leve proti desni: Kristus Pantokrator pred restavriranjem (foto: Jure Bernik, arhiv ZVKDS, OE Piran, 2004), Kristus Pantokrator po restavriranju (foto: Andrej Furlan, 2022), notranjost koprške krstilnice po obnovi (foto: Andrej Furlan, 2022), zunanjščina koprške krstilnice po obnovi (foto: Andrej Furlan, 2022)

Med uspešnejšimi in konservatorsko zahtevnejšimi velja izpostaviti odločitev o postavitvi novega pevskega kora in orgel v koprski stolnici. Orgle izvirajo iz koncertne dvorane Tonhalle v Zürichu. Stolnico Marijinega vnebovzjetja stilno vrednotimo kot baročno dvoransko cerkev beneškega arhitekta Giorgia Massarija z ohranjenim gotskim pročeljem in z močnim vplivom beneške sakralne arhitekture. Kljub zahtevni nalogi je dr. Kovačeva znala s konservatorskega pogleda sprejeti premišljeno, a smelo odločitev za umestitev novega pevskega kora v koprsko baročno cerkev, ki se je izkazala za uglaseno rešitev med historično arhitekturo in sodobnim minimalističnim oblikovanjem, saj slednje poudarja veličastnost cerkvenega prostora.

Levo: Notranjost stolnice v Kopru (foto: Janez Temlin, 2022)
Desno: Nove orgle in pevski kor v koprski stolnici (foto: Janez Temlin, 2022)

Nove orgle v koprski stolnici (foto: Wikimedia, 2021)

Levo: Plutej-napisna plošča Vergerijev, 1548 (foto: Tine Benedik, arhiv ZVKDS, OE Piran, 2020)
Desno: Plutej oltarne pregrade z reliefom Kristusovega monograma IX in križema, 6. stol. (foto: Tine Benedik, arhiv ZVKDS, OE Piran, 2020)

Najzanimivejše je odkritje napisne plošče, ki je bila vzdana leta 1548 v zahodno steno ladje. Ko so 1779 postavili leseni pevski kor in Callidove orgle, so prekrižali ploščo z napisom. Rekonstruiran izbrisani del napisa dveh vrstic in sledove napisa kaže imena treh bratov iz koprške družine Vergerijev. Popolnoma nepričakovano je bilo odkritje na zadnji strani plošče, relief kristograma, kar kaže na »plutej« oziroma prednjo stranico oltarne pregrade kot jih poznamo v zgodnjekrščanskih cerkvah, iz 6. stoletja. Plutej, izdelan iz prokoneškega marmorja, je izjemna najdba, saj predstavlja edini materialni dokaz, ki ga lahko povezujemo z obstojem koprške škofije, ki bo leta 2024 praznovala 1500 letnico.

Levo: Gradbišče z najdbo pluteja (foto: dr. Mojca MarijAna Kovač, arhiv ZVKDS, OE Piran, 2019)
Desno: Predstavitve pluteja (foto: dr. Mojca MarijAna Kovač, arhiv ZVKDS, OE Piran, 2019)

Mojca MarijAna Kovač je med drugim vodila številna konservatorska dela na objektih meščanske arhitekture Pirana, kot tudi na sakralnih stavbah v mestu in zaledju. Odločitev o zgodovinsko izpričani svetli barvi fasade znane piranske beneške hiše temelji na preučeni virih, rezultatih raziskav in kontinuiteti pristopov pri obnovah fasad Tartinijevega trga v zadnjih treh desetletjih. Obnova beneške hiše je zadnja v nizu sodobnih prenov fasadnega plašča trga, nad katerimi je konservatorsko bdela nagrajenka.

Od leve proti desni: Beneška hiša pred obnovo fasade in umetnostni zgodovinarji leta 1956 (foto: Mirko Kambič, 1956), Beneška hiša pred prenovo leta 2016 (foto: dr. Mojca MarijAna Kovač, 2015), Beneška hiša po obnovi leta 2016 (foto: Mojca MarijAna Kovač, 2016).

Pomembna dosedanja usmerjenost konservatorke Mojce MarijAne Kovač je temeljila na interdisciplinarnem sodelovanju med strokami in sodelujočimi strokovnjaki, katerih temelj predstavlja raziskovalno delo. Z aktivnim vključevanjem v strokovne probleme in spoznavanjem ter predstavljanjem konservatorskega dela je objavila številne strokovne prispevke v Varstvu spomenikov kot tudi v Zborniku za umetnostno zgodovino. Svoje izkušnje in poglede na konservatorsko problematiko je pogosto predstavljala na strokovnih kongresih in seminarjih ter si tako pridobivala dodatne izkušnje, saj je predstavljala svoje delo in ga primerjala z delom drugih prepoznavnih strokovnjakov, kar ji je pomagalo, da se je lahko v odločilnih situacijah suvereno odločala o najprimernejših konservatorskih pristopih.

Levo: Strokovno srečanje v palači Zaccaria (foto: Nataša Škrjanec, arhiv ZVKDS, OE Piran, 2019)
Desno: Predavanje na simpoziju "Problematika varovanja 5. fasade" (foto: Barbara Lečnikarhiv SKD, 2018)

Dr. Mojca MarijAna Kovač je uspešna tako v vlogi terenske konservatorke kot v vlogi kabinetne znanstvenice in raziskovalke, ki se z neizmerno energijo in premišljenostjo loteva spomeniškoarhitekturnih akcij. Ob tem je sposobna aktivno vključevati predstavnike različnih strok in voditi strokovni diskurz, ki temelji na poglobljenem študijskem delu. S svojim pristopom dokazuje, da konservatorski poklic presega upravno-pravne norme in izpostavlja nujnost poglobljenega znanstvenega dela pri konservatorskih posegih.

Piran (foto: arhiv ZVKDS, OE Piran, 2020)

Ptujska tržnica po prenovi. Stavba tržnice deluje kot horizontalni podstavek vertikalni dominantni cerkve sv. Jurija. Na stehi je organizirana razgledna ploščad (vir: Arhitektura Krušec, foto: Miran Kambič).

Ptuj sodi med najstarejše in najžlahtnejše, a tudi najranljivejše spomeniške ambiente pri nas, kjer je konservatorsko delo velik izziv in strokovni napor. Izjemnega pomena je opozoriti na konservatorsko vlogo pri izpeljavi projekta prenove ptujske tržnice, ki je bil deležen odmevne pozornosti v domači in tuji arhitekturni stroki. Prenova ptujske mestne tržnice je namreč v letu 2020 prejela prvo nagrado ARHIKULT v kategoriji javnih površin, leta 2021 Plečnikovo nagrado, letos pa je uvrščena v ožji izbor štiridesetih del za Nagrado Evropske unije za sodobno arhitekturo – Mies van der Rohe Award 2022. Prenova je potekala pod konservatorskim nadzorom dr. Simone Menoni Muršič, odgovorne konservatorke za mesto Ptuj s širšo okolico, kjer si prizadeva za ohranitev in revitalizacijo historičnega mestnega jedra in okolice.

Levo in desno: Pokriti del tržnice je izveden iz rdečega betona, ki tonsko posnema opečnate strehe in se likovno poenoti z okolico. (vir: Arhitektura Krušec, foto Miran Kambič, 2021)

Levo: Arhitektura pokritega dela tržnice je oblikovno enostavna, kar omogoča, da okoliška historična gradnja stopi v ospredje (vir: Arhitektura Krušec, foto: Miran Kambič).

Desno: Rdeči teraco z granulatom dravskega prodca, ki identitetno ponazarja streho manjkajočih vojaških objektov, se spogleduje tudi z opečnimi detajli v okolici (foto: Tomaž Krušec, 2021).

Zgodovina načrtovanja mestne tržnice, ki sodi v območje spomeniško zaščitenega mestnega jedra Ptujja, seže kar daleč nazaj, saj so bili prvi projekti za njeno obnovo narejeni v začetku devetdesetih let 20. stoletja. Odločilno je bilo leto 2016, ko je mestna občina Ptuj izpeljala vabljen natečaj oziroma anketno preveritev možnosti prenove območja mestne tržnice, ki ne bi bila namenjena zgolj prodaji lokalnih izdelkov, ampak bi postala odprt prireditveni prostor in središče mestnega dogajanja. Še istega leta je bil izpeljan Javni natečaj za ureditev mestne tržnice na Ptujju, na katerem je bil izbran arhitekturni biro Arhitektura Krušec iz Ljubljane. Avtorja krajinske arhitekture sta prof. dr. Ana Kučan, u.d.i.k.a. in Luka Javornik, u.d.i.k.a. Gradbena dela je izvajalo podjetje Makro 5 gradnje d.o.o. iz Ljubljane, arheološke raziskave pa je opravilo podjetje Skupina STIK, zavod za preučevanje povezovalnih področij preteklosti in sedanjosti. Za načrtovanje ureditve prostora današnje tržnice je bilo potrebno predhodno ovrednotiti njegove historične značilnosti in določiti izhodišča za projektiranje. To nalogo je opravila interdisciplinarna skupina strokovnjakov Območne enote Maribor ZVKDS: umetnostna zgodovinarica dr. Simona Menoni Muršič, arheolog dr. Andrej Magdič, krajinski arhitekt Miran Krivec, restavratorica Vlasta Čobal Sedmak in gradbenik Gorazd Gerlič.

Levo in desno: S konservatorskega vidika je bilo pomembno premoščanje višinske razlike med ulico in poglobljeno površino trga oziroma tržnice, kar je bilo rešeno z več funkcionalnim stopniščem. S tem je arhitektu uspelo speljati pogled po ulici preko nizke horizontalne nove stavbe tržnice do visoke cerkvene dominante, s čimer se je prostor odprl in prosto zadihal (vir: Arhitektura Krušec, foto: Miran Kambič).

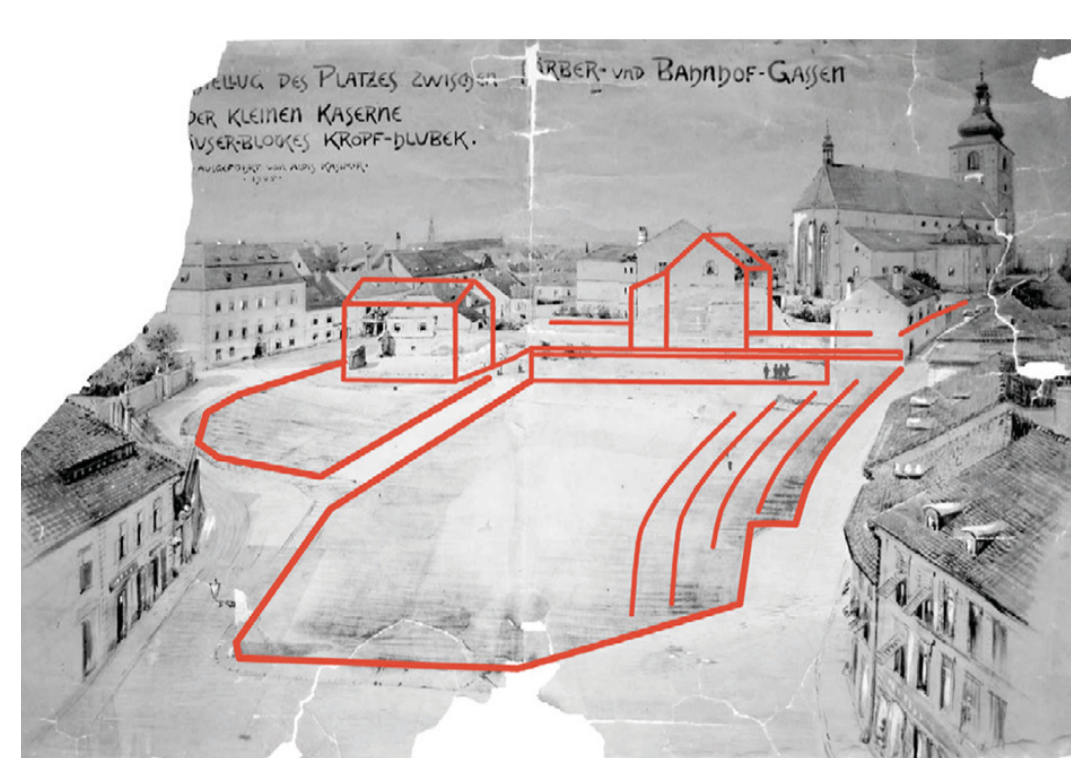
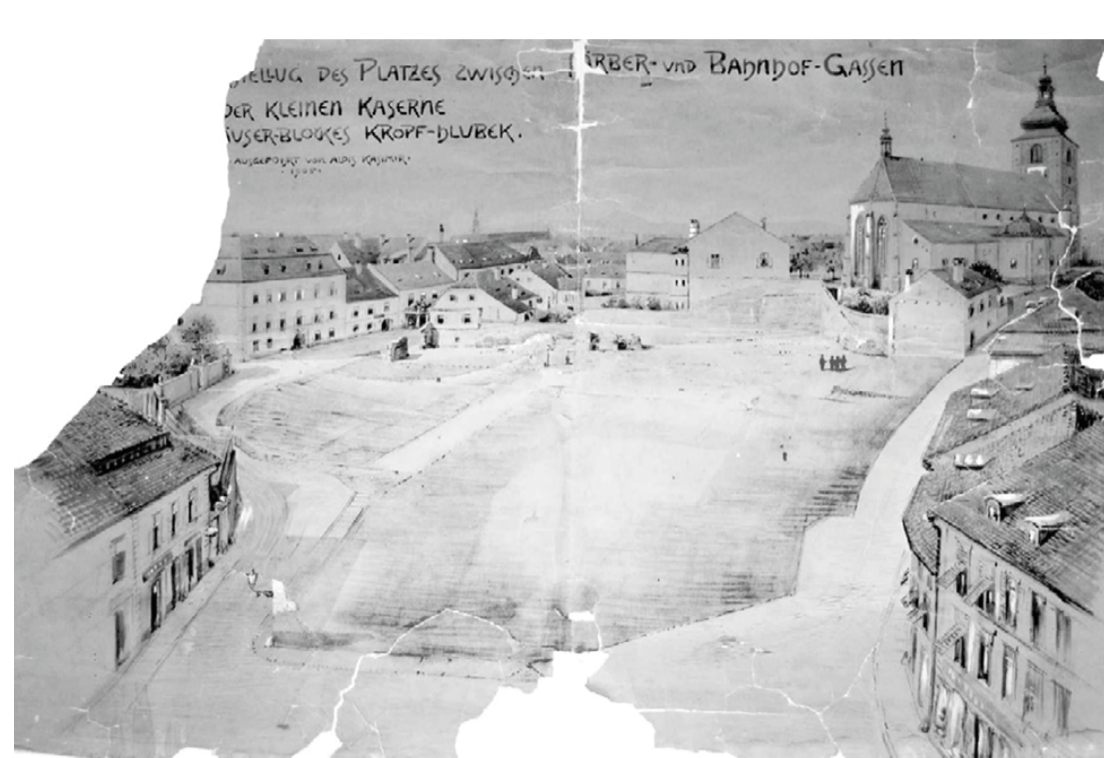
Avtorska govornice arhitekta se je usmerila v prilagajanje obstoječi krhki spomeniški substanci in k navezovanju na širše mestno tkivo (vir: Arhitektura Krušec, foto: Miran Kambič).

Levo: Odlomek votle keramične figurine iz poznosrednjeveškega vodnjaka, najdenega ob arheoloških raziskavah (foto: Matija Lukič, Skupina STIK)
Desno: Arheologi Rok Ratej, Andrej Magdič in Samo Hvalec ob preučevanju ostalin na poziciji nekdanjih mestnih vrat. Te so bile ob prenovi interpretirane v uličnem tlaku ter tako krepijo zavedanje o nekdanjih mejah z obzidjem utrjenega mesta (foto: dr. Simona Menoni Muršič).

Konservatorski pristop dr. Simone Menoni Muršič odraža razumevanje in vodenje timskega delovanja različnih strokovnjakov, investitorja, projektanta, izvajalcev in kot je sama zapisala, je bilo »za učinkovito udeležanje historične interpretacije silno pomembno, ali celo ključno, da smo imeli« ob sebi »izkušenega in subtilnega arhitekta, ki podedovano okolje spoštuje in razume ter ga je bil pripravljen in sposoben urediti na način, ki omogoča harmonično sobivanje starega in novega, podedovanega in izvirnega.« Kot osnovno izhodišče ureditve je konservatorki služila analiza in interpretacija historične urbanistične podobe prostora, kakršna se je začela oblikovati v 16. stoletju, ko so ob nekdanji strugi Grajene začeli graditi vojašnične stavbe, imenovane Mala kasarna. Te stavbe so bile porušene v začetku 20. stoletja, od takrat naprej pa je bil prostor nepozidan in urejen v tržnico. Za vsaj delno obnovo historične urbanistične zasnove iz časa pred poružitvijo Male kasarne je bilo potrebno ohraniti historični potek Slomškove in Miklošičeve ulice, kakršna je bila ugotovljena z analizo historičnih virov.

Od leve proti desni: Risba Male kasarne slikarja Aloisa Kasimirja, obkrožene z ozkimi srednjeveškimi ulicami, ki so jo leta 1585 zgradili štajerski deželni stanovi. Leta 1754 jo je pridobil ptujski Vojaški invalidski dom in jo spremenil v neke vrste vojašnico (vir: Pokrajinski arhiv Ptuj). Površina, ki je nastala po rušitvi Male kasarne in Kropfove hiše je ustvarila trg, ki ga na tem mestu na Ptujju nikoli ni bilo (grafična obdelava: Arhitektura Krušec). Tlak sledi tlorisni geometriji nekdanje Male kasarne (grafična obdelava: Arhitektura Krušec)

Pri tem se je konservatorica zavzemala za ohranitev odprtega pogleda na najpomembnejši kulturni spomenik obravnavanega prostora, cerkve sv. Jurija. Temu je arhitekt sledil, kar se je izkazalo kot izrednega pomena pri končni impozantni arhitekturni rešitvi ohranjanja odprtega prostora. S konservatorskega vidika je bilo tudi pomembno premoščanje višinske razlike med ulico in poglobljeno površino trga oziroma tržnice, kar je bilo rešeno z več funkcionalnim stopniščem. S tem je arhitektu uspelo speljati pogled po ulici preko nizke horizontalne nove stavbe tržnice do visoke cerkvene dominante, s čimer se je prostor odprl in prosto zadihal.

Leva zgoraj: Rušenje male kasarne v letu 1905/06, s čimer je nastal nov, odprt javni prostor (vir: Pokrajinski muzej Ptuj Ormož).
Desno zgoraj: Po letih iskanja najprimernejše urbanistične rešitve je načrt za ograjo in mesarske stojnice leta 1932 pripravil ptujski stavbenik Viljem Degg. Ta ureditev se je ohranila vse do zadnje obnove (vir: Pokrajinski muzej Ptuj Ormož).
Levo spodaj: Ptujška tržnica pred začetkom prenove. Porušitev drevoreda katalp ob Miklošičevi ulici je med Ptujčani naletela na veliko ogorčenje, vendar je bilo v arboristični analizi dreves ugotovljeno, da so na koncu svoje življenjske dobe. Danes je na tržnici posajenih veliko več dreves kot jih je bilo pred prenovo. Konservatorska pozornost je bila namreč usmerjena tudi v zelenje, ki omogoča kvaliteto mikroklima ambienta ter v zagotovitev ravnih pogojev dreves (foto: Črtomir Goznik, 2017).
Desno spodaj: Začetek gradbenih del na tržnici s statično sanacijo opornega zidu platoja sv. Jurija. Posebna pozornost je bila usmerjena tudi v način utrjevanja zidu na način, da ne bodo poškodovane arheološke ostaline in gradbene strukture pod in ob cerkvi. Gradnja objekta tržnice se od zidu odmika z namenom, da gradbena jama podkletenih prostorov ni oslabilo terena cerkvene arhitekture in za jasno arhitekturno ločevanje historičnih od novih potez (foto: dr. Simona Menoni Muršič).

Ob tem je Menonijeva uspela arhitektka in vse vpletene navdušiti v prilagoditev izhodiščnega arhitekturnega idejnega načrta v smeri utišanja avtorsko prepoznavne govornice, ki se je usmerila v spoštljivo prilagajanje obstoječi krhki spomeniški substanci in k navezovanju na širše mestno tkivo. Tako uspešen rezultat je bil mogoč le z dobrim sodelovanjem in razumevanjem interdisciplinarne govornice različnih strok, želja in zahtev lokalne skupnosti, predvsem pa z medsebojnim spoštovanjem. Pri tem je bila vloga Menoni Muršičeve odločilna. Zato so tovrstni projekti poseben izziv, ki – kot je sama dejala – »pred vse nas postavlja zahtevno nalogo, zanamcem predati starodavno sporočilo prostora ujeta v kvalitetno sodobno prenovo. Ko se ozrem na prehojeno pot in na tržnici slišim kramljanje ljudi, ki tam posedajo, zadovoljno ugotovim, da nam je uspelo. In zdi se, da so Ptujčani – ne glede na to, koliko polemik je bila prenova deležna – tržnico vzeli za svojo in jim je, na nek neizrekljiv način, očitno zlezla pod kožo«, kar pa je največji uspeh in dosežek kakovostne prenove spomenika.

Pogled na prenovljeno tržnico s poudarjeno dominantno cerkve sv. Jurija (foto: Miran Kambič, 2021).

Simoničeva domačija v Trnovski vasi (foto: Srečko Štajnbaher, Arhiv ZVKDS, OE Maribor, 2022)

Simoničeva domačija, ki datira v 18. stoletje, predstavlja nepogrešljiv del stavbne dediščine, ki je dala kulturni krajini slikovitih ravninskih predelov na obronkih Slovenskih Goric in Haloz poseben pečat. Obnova trnovske domačije je toliko pomembnejša, saj je današnji čas dočakalo le malo tovrstnega avtentičnega stavbnega fonda. Na domačiji se je živelo vse do leta 2011, ko je njena zadnja lastnica Ivanka Simonič pri svojih 91-ih letih morala v oskrbo doma za ostarele zaradi oslabelega zdravja. Ker se je občina Trnovska vas zavezala, da bo zanjo plačevala oskrbnino, je po njeni smrti leta 2012, domačija prešla v občinsko last. Predstavniki občine so se že takrat zavedali pomena tega dejanja, saj domačija s svojo bogato zgodovino in izjemnim spomeniškim potencialom predstavlja nezamenljivo identiteto kraja in kulturne krajine, ki vse bolj izgublja svojo prepoznavno podobo in jo je zato nedopustno prepustiti propadu. Kljub zavedanju in neizmerni volji tako predstavnikov občine, krajanov in predanega sodelovanja odgovorne konservatorke Suzane Vešligaj z Zavoda za varstvo kulturne dediščine območne enote Maribor, je bila pot do uresničitve dolgoletne želje zelo zahtevna. Zato pa lahko danes v celoti obnovljeno domačijo toliko bolj občudujemo.

Južno pročelje stanovanjske hiše pred obnovo (foto: Suzana Vešligaj, arhiv ZVKDS OE Maribor, 2017)

Desno: Južno pročelje stanovanjske hiše po obnovi (foto: Srečko Štajnbaher, arhiv ZVKDS OE Maribor, 2022)

Levo: Gospodarsko poslopje pred prenovi (foto: Suzana Vešligaj, arhiv ZVKDS OE Maribor, 2020)

Desno: Gospodarsko poslopje po prenovi (foto: Suzana Vešligaj, arhiv ZVKDS OE Maribor, 2020)

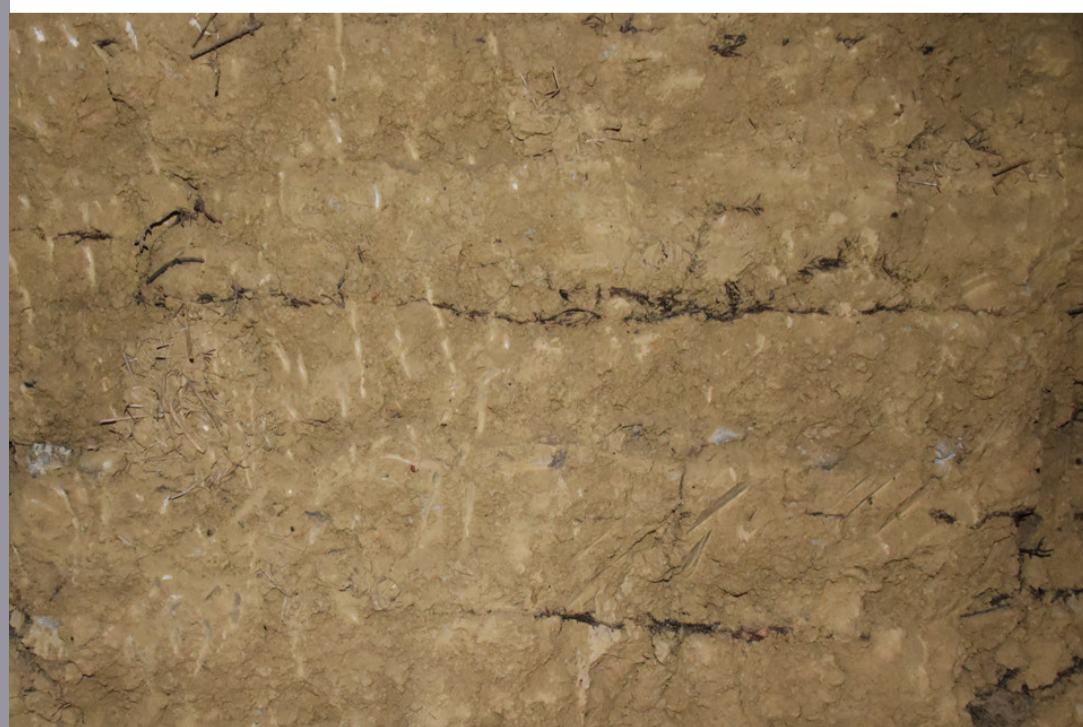

V letu 2000 je bila v celoti obnovljena strešna konstrukcija, streha pa prekrita s slamnato kritino. Nedolgo po zaključeni akciji, je večje neurje slamnato kritino precej poškodovalo. Ponovno so stekla prizadevanja, tokrat za pripravo projektne dokumentacije za celovito obnovo domačije, vključno z njeno neposredno okolico. Občina je s kvalitetno in celovito pripravljeno dokumentacijo v letih 2017 in 2018 uspešno kandidirala na dveh razpisih Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja ter tako pridobila zadostna sredstva, da je lahko pristopila k projektu celovite obnove, ki se je pričela leta 2020 in bila nadvse uspešno zaključena septembra 2021. Predstavniki Občine Trnovska vas, med katerimi velja izpostaviti neutrudnost župana g. Alojza Benka in njegove ožje ekipe, so v vseh teh letih zgledno sodelovali s strokovno službo. Ne gre spregledati njihova izjemna prizadevanja, neomajnost in vztrajnost v želji, da bi obnovili in ohranili dediščino, ki so jim jo zapustili njihovi predniki.

Levo: Terensko usklajevanje (foto: Barbara Lečnik, arhiv ZVKDS OE, Maribor, 2020)

Desno: Nova slamnata kritina (foto: Suzana Vešligaj, ZVKDS OE, Maribor, 2021)

Detalji gradnje iz različnih lokalnih gradiv od leve proti desni: butana gradnja (levo), gradnja iz opeke sušene na soncu (sredina) in kladna konstrukcija (desno) (foto: Barbara Lečnik, 2020).

Levo spodaj: Nova slamnata kritina (foto: Barbara Lečnik, arhiv ZVKDS OE Maribor, 2021)

Desno spodaj: Detalj strešne konstrukcije (foto: Barbara Lečnik, arhiv ZVKDS OE Maribor, 2020)

Levo: Dvigovanje kladne konstrukcije s pomočjo hidravlične blazine decembra 2020 (foto: Barbara Lečnik, arhiv ZVKDS, OE Maribor, 2020)
Desno: Menjava poškodovanih delov kladne konstrukcije (foto: Barbara Lečnik, arhiv ZVKDS, OE Maribor, 2020)

Kar se zdi še bistveno pomembnejše je, da so ključni predstavniki občine, kljub začetnim pomislekom nekaterih posameznikov v občinskem svetu, s svojo neomajno voljo in prepričanjem, da podedovano predstavlja identiteto kraja, na kateri bo slonela njegova prihodnost, uspeli povezati tako krajanje kot tudi lokalna društva in druge odločevalce, da so Simoničevo domačijo prepoznali za svojo. Le tako se je lahko uresničila ideja občine, da je domačija postala medgeneracijski center in srčika družabnega življenja celotnega lokalnega okolja. Tu se je oblikoval vzgojno-izobraževalni center in tudi poslovno okolje za prenos znanj in veščin o domačih obrtuh ter prijeten kraj za družabna srečanja različnih generacij. Obnovljena domačija prinaša pomembno sporočilo, da za tovrstne centre ni potrebno graditi novih objektov, ampak da lahko dediščina postane vir navdiha in povezovalno okolje, kjer se srečujeta preteklost in prihodnost, in kjer energija nekdanjega oplaja bodoče rodove pri ustvarjanju njihove lepše prihodnosti. Ne gre torej le za muzejsko prezentacijo objekta, ampak aktivno vključevanje dediščine v življenje celotne vaške skupnosti.

Levo: Notranjščina glavnega bivalnega prostora pred obnovo z detajli prvotnih okenskih odprtin (foto: Barbara Lečnik, 2020)
Desno: Prenovljeni glavni bivalni prostor po obnovi z rekonstrukcijo prvotnega tipa okna (foto: Arhiv občine Trnovska vas, 2021)

Levo: Črna kuhinja med obnovo (foto: Barbara Lečnik, arhiv ZVKDS, OE Maribor, 2020)
Desno: Črna kuhinja po obnovi (foto: Suzana Vešligaj, arhiv ZVKDS OE Maribor, 2021)

Projekt predstavlja vzorčen primer, ko občina razume pomen podedovanega in dela v dobro vseh ter predstavlja neusahljivo vitalno gonilo, ki je pognalo projekt in ga tudi, kljub številnim izzivom, pripeljalo do uspešnega konca. Obnova domačije je identitetno povezala kraj in društva, da so aktivno sodelovala pri uresnitvi skupnega cilja: ohraniti, obnoviti in revitalizirati Simoničevo domačijo. Nekdanji Ivankin dom je postal skupni dom celotnega kraja, stičišče preteklosti, sedanjosti in po zaslugi Občine Trnovska vas in njenih dediščini naklonjenih predstavnikov, tudi prihodnosti.

Levo: Svečana otvoritev septembra 2021 (foto: Arhiv občine Trnovska vas, 2021)
Desno: Domačija na dan otvoritve (foto: Arhiv občine Trnovska vas, 2021)

Levo: Simoničeva domačija (foto: Srečko Štajnbaher, arhiv ZVKDS OE Maribor, 2022)
Desno: Simoničeva domačija (foto: Barbara Lečnik, arhiv ZVKDS OE Maribor, 2021)

Večerni pogled na prenovljeno domačijo (foto: Arhiv občine Trnovska vas, 2021)

ZA CELOVITO OBNOVO SIMONIČEVE DOMAČIJE V TRNOVSKI VASI

**SLOVENSKO
KONSERVATORSKO
DRUŠTVO**

*Association of Conservators of Cultural Heritage of Slovenia
Association des conservateurs du patrimoine culturel de Slovénie*

Priprava besedil:

dr. Mateja Neža Sitar

dr. Simona Menoni Muršič

Oblikovanje in priprava za tisk:

Barbara Lečnik, ZVKDS OE Maribor

Tisk plakatov:

Tabula, Tadej Kajzer s.p.

Organizacija in izvedba razstave:

Slovensko konservatorsko društvo

Maj 2022

Fotografija Franceta Steleta - Svete gore - Bistrica ob Sotli, avtor Marijan Zadnikar, 1967,
vir: INDOK, MK

STELETOVA NAGRADA IN PRIZNANJA ZA LETO 2021